

Nieuwsbrief

Stinzentuin Mildenburg

Vrijwilligers Zuid-Hollands Landschap

Maart 2023 - No 4

Themanummer

*Haarlems Klokkenspel
"het Stinseblomke"*

Inschrijven: [Inschrijven voor de nieuwsbrief](#)

Nieuwsbrief van de "Werkgroep Stinzentuin Mildenburg"

Vrijwilligers van het Zuid-Hollands Landschap

O.l.v. René Vervoort en bestaat verder uit

Erik de Boer, Corrie Engelblik, Tienieke Bosker

Michael van der Kaay en Peter Moree

Nieuwsbrief Stinzentuin Mildenburg

Redactie en foto's: Jan Engelblik

Website: www.stinzentuin-mildenburg.nl

Contact: webmaster@stinzentuin-mildenburg.nl

Uitschrijven: [Uitschrijven van de nieuwsbrief](#)

Haarlems Klokkenpel - het "Stinseblomke"

Bloeitijd: april - mei

Het Haarlems klokkenpel, in Friesland "Stinseblomke" genoemd, is dubbelbloemig (gevuld) en een kweekvorm van de knolsteenbreek (*Saxifraga granulata* - zie foto rechts).

Deze laatste komt vooral voor in Zuid Limburg en Noord Brabant en verder in Midden- en West Europa.

Het Haarlems Klokkenpel kan door de verandering van meeldraden naar kroonbladeren geen zaad vormen. Het vermeerderen gaat door middel van het vormen van knolletjes rond de wortelhals en de onderste bladeren. Ze zitten dus net onder- en deels boven de grond.

De geschiedenis

De plant wordt voor het eerst genoemd door Herman Boerhave, hoogleraar en directeur van de Hortus botanicus in Leiden, in zijn "Index Plantarum quae in Horto Acadêmico Lugduno-Batavo aluntur" in 1720. Boerhave gebruikt de naam

"*Saxifraga rotundifolia alba flore pleno*" en zegt daarbij dat hij de plant heeft gekregen uit de tuin van de Engelsman Charles du Bois (1658-1740)

Knolsteenbreek - *Saxifraga granulata*
Bron: Wikipedia

foto: Jan Engelblik

Deze was kashouder van de Engelse Oost-Indische Compagnie en actief op het gebied van de botanie. Er bevindt zich een exemplaar van het Haarlems Klokkenspel in zijn herbarium, waarbij als vindplaats Croydon in Surrey, Engeland wordt vermeld.

Citaat: Edwin Visser, (Biologische kwekerij 'Haarlems Klokkenspel' te Heemstede)

"In The Gardener's Dictionary van Philip Miller uit 1731 staat: '... was found wild by Mr. Joseph Blind, Gardener at Barns, who transplanted it into his garden, and afterwards distributed it to several curious persons ...'. Barns, ook wel Barnes en Croydon liggen vlak bij elkaar en het is dus aannemelijk dat Joseph Blind de eerste gevuldbloemige plant(-en) in Croydon heeft gevonden en deze heeft gedeeld met Du Bois.

Double white Saxifrage, found near Croydon in Surrey, Herbarium Dubois Oxford University Herbaria

In Nederland zorgde Boerhaave ervoor dat Linnaeus lijfarts werd van de Engelsman George Clifford, eigenaar van buitenplaats De Hartekamp in Heemstede bij Haarlem. Clifford was patiënt van Boerhaave en groot liefhebber van planten. Linnaeus beschrijft in zijn Hortus Cliffortianus uit 1737 de gehele collectie van levend en gedroogd plantenmateriaal zoals aanwezig op De Hartekamp. Interessant is dat Clifford de eerste druk van het boek van Miller bezat en dat in zijn herbarium een exemplaar van het Haarlems Klokkenspel voorkomt.

einde citaat

Hoe komt het Haarlems Klokkenspel aan zijn naam?

Haarlems Klokkenspel kwam heel veel voor in de Haarlemse Hout. Men vermoedt dat dat de oorsprong is van de naamvorming. Aangezien de plant in Friesland "Stinseblomke" werd genoemd, heeft deze naamgeving geleid tot de groepsterm "stinzenplanten".

Groeiomstandigheden

Vergrassing is een vijand van het Haarlems Klokkenspel. Het groeit graag op schaduwrijke plaatsen en het liefst onder lindebomen. Deze zetten laat blad, waardoor de plant in het voorjaar genoeg licht krijgt. In het najaar levert het lindeblad calcium en kalium wat de bodem minder zuur maakt.

In juli en augustus, kan de grond losgemaakt worden, zodat de knolletjes zich verspreiden. Dat de knolletjes dan bovengronds komen te liggen, schijnt geen probleem te zijn.

Grote droogte is wel een probleem en ook de al genoemde vergrassing.

Bronnen:

- Edwin Visser, 'De stinsenflora van onze buitenplaatsen', in: Heerlijkheden, uitgave van de Historische Vereniging Heemstede-Bennebroek nr. 167, winter 2016.
- Arie Dwarswaard, 'Moeder aller stinsenplanten', in: Bloembollenvisie, 29 mei 2015.
- Willem van Riemsdijk, 'Hoe Haarlems is het Haarlems Klokkenspel?', <https://www.stinze-stiens.nl/blog/hoe-haarlems-is-het-klokkenspel/>, september 2018.
- Edwin Visser, 'Haarlems Klokkenspel, moeder aller stinzenplanten', in: De Tuinbaas, uitgave van het Gilde van Tuinbazen, voorjaar 2019.
- Edwin Visser, 'Haarlems Klokkenspel, een historisch pareltje', <http://www.cascade1987.nl/haarlems-klokkenspel-een-historisch-pareltje/>, september 2019.
- Edwin Visser, 'Haarlems Klokkenspel 300 jaar in cultuur', in: Oase, tijdschrift voor vrienden van natuurrijke tuinen, heemtuinen en speelnatuur, nr. 117, lente '20.
- Hein Flach, 'Breng Haarlems Klokkenspel terug in de stad', in: Haarlems Dagblad, 4 maart 2021. Artikel in Haarlems Dagblad van 4 maart 2021_pdf - van Hein Flach
- Hein Flach, 'Stadskweektuin broedplaats Haarlems klokkenspel', in: Haarlems Dagblad, 26 maart 2022. Artikel in Haarlems Dagblad van 26 maart 2022 - van Hein Flach
- Michael van der Putten, 'Zeldzaam haarlems klokkenspel terug van weggeweest', nhnieuws.nl
- Willem van Riemsdijk (Stinze-Stiens) en Edwin Visser, (Biologische kwekerij 'Haarlems Klokkenspel' te Heemstede)

Wat is er onder andere nog meer te zien in maart?

Vingerhelmbloem

Corydalis solidida

De vingerhelmbloem is een bloeier in het vroege voorjaar. De plant heeft een tros met licht paarsrode tot witte bloemen. Deze zijn tweezijdig symmetrisch en hebben de vorm van een helm. Ze hebben ook een spoor met nectar. Onder elke bloem zit een schutblad dat vingervormig is ingesneden. (Zie cirkel)

De meestal twee bladeren staan verspreid aan de stengel. De bladeren zijn meervoudig geveerd en de fijne deelblaadjes zijn diep gelobd. De kleur van de bladeren en stengel is wasachtig blauwgroen. Ondergronds is een knol te vinden waaruit vroeg in het voorjaar de stengel tevoorschijn komt. De knol is sponsachtige gevuld.

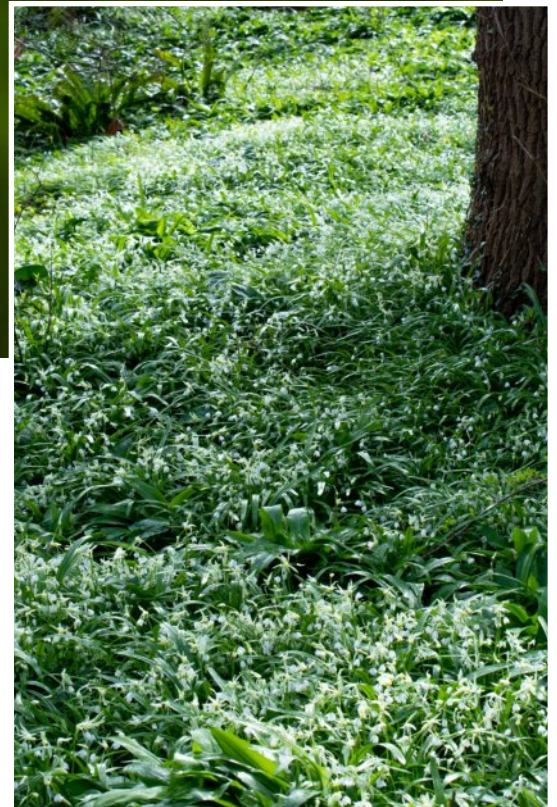

Armbloemig look - *Allium paradoxum*

Bloeitijd: maart - juni

Het is een bolgewas dat behoort tot de lookfamilie. In Nederland komt armbloemig look als stinzenplant voor en in de loofbossen aan de binnenduinrand. De bloem hangt, in tegenstelling tot daslook, aan een arm. (stengel) Van nature komt armbloemig look voor in Zuidwest-Azië in de Kaukasus, de bergen van Centraal-Azië en Noord-Iran.

Gezien het groei-enthousiasme van de plant in de stinzentuin, vraagt deze veel aandacht van de werkgroep. ;-)

Stengellose sleutelbloem - *Primula vulgaris*

Boeitijd: maart / mei

De stengellose sleutelbloem is een plant uit de sleutelbloemfamilie (Primulaceae).

Het is een zeldzame soort die groeit op grazige plaatsen, bijvoorbeeld in de duinen en in Drenthe. De plant bloeit al voordat de bladeren aan de bomen komen. In tegenstelling tot andere sleutelbloemen heeft het scherm van bloemen en geen lange steel

Vroege roze sterhyacint - *Scilla bifolia* 'Rosea'

Aspergefamilie

Bloeitijd: maart - april

De vroege sterhyacint (*Scilla bifolia*) is een plant uit de aspergefamilie (*Asparagaceae*). In Nederland is ze een stinzenplant, die vooral in het Noorden van Nederland in het wild en op buitenplaatsen in loofbossen op vruchtbare grond voorkomt. De vroege sterhyacint lijkt veel op de Oosterse sterhyacint (*Scilla siberica*), maar bij deze laatste staan de bloemen niet omhoog, maar knikken ze. De plant komt van oorsprong voor in Midden- en Zuid-Europa en in Klein-Azië. In België is de plant inheems in de streek tussen Samber en Maas.

Anemone blanda - Oosterse anemoon

Boeitijd: maart / april

De oosterse anemoon (*Anemone blanda*) is een kruidachtige plant uit de ranonkelfamilie (*Ranunculaceae*). De plant wordt 10-20 cm hoog en heeft een knolvormige wortelstok. De bloem heeft acht tot veertien donkerblauw tot blauwviolet bloemdekbladeren. Er komt ook een witte variëteit voor.

De wortelbladeren zijn van boven zwak behaard. De bloeitijd valt in maart en april. De soort komt van nature voor in Zuid-Europa in Griekenland en Turkije, maar als verwilderde sierplant komt de plant ook in Midden- en West-Europa voor.

Wilt u nog meer zien?

Kom naar de tuin!